ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ! 1923-рэ илъэсым гълхалэм къмцегъжьагъзу къмдэкім Голос Голос

№ 58 (22267)

2021-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ И 6

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

къыхэтыутыгъэхэр ыкlи нэмыкl къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Шъолъыр зэнэкъокъу

ЛитературэшхомкІэ

зыкъаушыхьаты:

«Живая классика – 2021» зыфиюрэ творческэ зэнэкьокъур Урысыем тыдэки щэкю. Ащ ишапхъэ итэу, кюрлэеджакохэм литературэ инымкю яшюныгъэхэр зыгъэпытэу, ягулъытэ зыгъэчанэу, ядунэееплъыкю зыпсыхьэрэ юфтхъабзэм ишъолъыр чэзыу Мыекъуапэ, шюныгъэхэм зыщахагъэхъорэ республикэ институтым щыкюрагъ.

Ащ Мыекъопэ, Джэджэ, Шэуджэн, Кощхьэблэ, Красногвардейскэ, Теуцожь ыкІи Тэхъутэмыкъое районхэм, Адыгэкъалэ, Мыекъуапэ, АРГ-м ыкІи АРДШИ-м къарыкІыгъэхэр хэлэжьагъэх. Ахэр ежь зыщеджэрэ еджапіэм, муниципальнэ (район е къэлэ) зэнэкъокъум текіоныгъэр къащыдэзыхыгъэх, нэбгырэ 33-рэ хъущтыгъэх.

Творческэ зэнэкъокъоу литературэмкіэ ИПК-м (институтым) щыкіуагъэр псэлъэ кіэкікіэ къызэіуихыгъ директорым наукэмкіэ игуадзэу Шорэ Жаннэ Казбек ыпхъум. Класс зэфэшъхьафхэм – я 5 – 7-рэ, я 9 – 11-м ащеджэхэрэм сэнаущыгъэ гъэшіэгъон зыхэлъхэу, художественнэ псалъэр зыпкъырыхьэхэрэр зэрахэтхэр къыхэгъэщыгъэным мы Іофыр зэрэтегъэпсыхьагъэр къыіуагъ, зэнэкъо-

къум хэлажьэхэрэм гъэхъагъэхэмкlэ къафэлъэlуагъ.

Творческэ зэнэкъокъум уасэ фэзышыщт жюрим хэтыгъэх лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьа/эу, усакІоу Дэрбэ Тимур, Адыгэ къэралыгьо драмтеатрэм иурыс труппэ иактрисэу Татьяна Виноградовар, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмкІэ ыкІи шІэныгъэмкіэ и Министерствэ иіофышіэу Елистархова Наталье, шІэныгъэхэм зыщахагъэхъорэ институтым ипащэу Тхьаго Фатимэ, Адыгэ драмтеатрэу Цэй Ибрахьимэ ыцІэ зыхьырэм ирежиссерэу Юсуп Тимур.

Зэнэкъокъум иунэшъо шъхьа-Іэхэм ащышыгъ такъикъи 5-м къыкіоці художественнэ произведение пычыгъохэу къызаджэхэрэм ямэхьанэ піуныгъэгъэсэныгъэ кіуачіэ хэлъэу, шІэныгъэ хэбгъуатэу, бзэ лъэш дахэкІэ зэрэтхыгьэр альыбгьэ-Іэсыныр; джащ фэдэу, еджакІохэр ахэм ІупкІэу къяджэн закъохэр арымырэу, къызаджэхэрэм къаlуатэрэр, хэлъ гупшысэр зынэсырэр къядэјухэрэм икъоу къафыраютыкыныр, шыкіэ-юкіэ дахэ ащ рахыыліэныр, бзэ къабзэ зэраlулъыр, къа орэр нэмык ым лъагъэ эсыныр, артистизмагьэр къаушыхьатыныр. Конкурсантхэм литературэ зэнэкъокъум зэрифэшъуашэу урыс литературэшхом ипроизведениехэу автор зэфэшъхьафыбэм атхыгъэхэр охътэ зэфэшъхьафхэм агьэфедагьэх. Творческэ мэфэкіым щыіугьэх М. Шолоховым, Ч. Айтматовым, М. Зощенкэм, Э. А. Войнич, С. Алексеевич, С. Бродскэм, нэмык хэм атхыгъэхэр.

(Икіэух я 2-рэ н. ит).

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ 2020-рэ ильэсым гъэтхапэм и 18-м ышіыгьэ Указэу N 27-р зытетэу «Гъэльэшыгьэ шіыкіэм тетэу Іоф зашіэрэ режимым зэрэтехьэхэрэм ехьыліагь» зыфиюрэм зэхьокіыныгьэхэр фэшіыгьэнхэм фэгьэхыгь

Урысые Федерацием и Правительствэ 2020-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 1-м ышІыгъэ унашъоу N 402-р зытетэу «Зыныбжь илъэс 65-м нэсыгъэхэм ыкІи ащ нахьыбэ зыныбжьхэм карантиным илъэхъан Іоф ашІэн зэрамылъэкІырэмкІэ тхьапэхэр зэрэзэхагъэуцощт, ахъщэ ІэпыІэгъу ахэм зэрафагъэуцущт ыкІи къазэраратыщт шІыкІэр ухэсыгъэным ехьылІагъ», 2021-рэ илъэсым гъэтхапэм и 2-м ышІыгъэ унашъоу «Урысые Федерацием и Правительствэ илъэс 65-рэ хъугъэхэр ыкІи ащ шІокІыгъэхэр Іудзыгъэ шІыкІэм тетэу Іоф ашІэным тещэгъэнхэм фэгъэхьыгъэ иакт заулэхэм кІуачІэ ямыІэжьэу лъытэгъэным

ехьылlагъ» зыфиlохэрэм адиштэу унашъо сэшlы:

1. Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ 2020-рэ илъэсым гьэтхапэм и 18-м ышіыгъэ Указэу N 27-р зытетзу «Гъэлъэшыгъэ шіыкіэм тетзу іоф зашіэрэ режимым зэрэтехьэхэрэм ехьыліагъ» зыфиюрэм (Адыгэ Республикэм ихэбээгъэуцугъэ зэхэугьоягъэхэр, 2020, N 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; 2021, N 1, 2, 3) зэхъокіыныгъэ фэшіыгъэнэу, я 9-рэ пунктым иа 1-рэ подпункт хэт гущыіэхэу «2021-рэ илъэсым гъэтхапэм и 31-м» зыфиюхэрэм ауж гущыіэхэу «мэлылъфэгъум и 1-м къыщегъэжьагъэу и 14-м нэс, мэлылъфэгъум и 15-м къыщегъэжьагъзу и 28-м нэс» зыфиюхэрэр тхыгъэнэхэу.

2. Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ и Указэу

N 27-р зытетэў «Гъэлъэшыгъэ шіыкіэм тетэў Іоф зашіэрэ режимым зэрэтехьэхэрэм ехьыліагъ» зыфиюў 2020-рэ илъэсым гъэтхапэм и 18-м къыдэкіыгъэм ия 9-рэ пункт 2021-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 30-м нэс кіуачіэ иіэщт.

3. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Указым кlyaчlэ иlэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэлылъфэгъум 1, 2021-рэ илъэс N 49

Урысыем гъэсэныгъэмкІэ и Министерствэ и Академие игъоу ылъэгъухэрэр

Адыгеим и Ліышъхьэу Къумпіыл Мурат Урысыем гъэсэныгъэмкіэ и Министерствэ и Академие ипащэу Сергей Кожевниковым тыгъуасэ зэјукіэгъу дыриlагъ. Республикэм гъэсэныгъэр зэрэщызэхэщагъэм шуагъэу къытырэм зыкъегъэјэтыгъэным июфыгъохэм ахэр атегущывагъэх.

Джащ фэдэу зэlукlэгъум хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм ивице-премьерэу Наталья Широковар, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шlэныгъэмрэкlэ иминистрэу Кlэрэщэ Анзаур, Урысые Федерацием гъэсэныгъэмкlэ и Министерствэ и Академие шъолъырхэм яхэхъоныгъэкlэ иинститут ипащэу Александр Муратовыр.

Зэіукіэр къызэіуихызэ Ады-

геим и Ліышъхьэ зэрэхигъэунэфыкіыгъэмкіэ, Академием испециалистхэм республикэм гъэсэныгъэр зэрэщызэхэщагъэм иуплъэкіунэу зэшіуахыгьэм гъэсэныгъэм тапэкіи хэхьоныгъэ зэришіыщтым илъэныкъо гъэунэфыгъэнымкіэ игъэкіотыгъэ еплъыкіэ гъэнэфагъэ къытыщт.

«Льэпкъ гухэльхэм къадыхэльытагьэу Урысыем и Президентэу Владимир Путиным хэгьэгум и Правительствэ ыпашьхьэ пшьэрыльэу къыщигьэуцугьэр зэхэубытэгьэ гьэсэныгъэм ыльэныкъок ра анахь хэгьэгу дэгьуи 10-мэ ясатыр хэхьэгьэныр ары. Хэгьэгум гьэсэныгъэмк ра изытет закъоп а юфыр зэпхыгъэр, црифхэм ящы ракра нахьыш рушыгъэнри ащ къыдельытэ. Лъэпкъ проектуу «Гъэсэныгъэм» тегъэпсыхьагъру федеральнэ проектхуу зэш рахырэ пстэуми республикэр чанэу ахэлажьэ. Анахьэу ана в зытырагьэтырэр гьэсэныгьэм иучреждениехэр мыльку-техникэ льэныкьомк в нахь зэтегьэпсыхьэгьэнхэр, уахътэм диштэрэ шык в-амал зэфэшьхьафхэмк в егьэджэныр зэхэщэгьэныр ары», — къывуагь Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ.

Мыщ дэжьым анахь мэхьанэшхо зэратырэ лъэныкъохэм ащыщых кІэлэегьаджэхэм яІэпэІэсэныгъэ, яшІэныгъэ хэгъэхъогъэныр, егъэджэнымкІэ джырэ екІоліакіэхэр, технологиякІэхэр гъэфедэгъэнхэр. ГущыІэм пае, шъолъырхэм апэ итхэм зыкІэ ащыщэу республикэм къыщызэlуахыгъэх кlэлэегъаджэхэм япрофессиональнэ ІэпэІэсэныгьэ зыкъегьэІэтыгъэнымкіэ Гупчэр ыкіи кіэлэегьаджэхэм яшІэныгьэрэ яІэпэІэсэныгъэрэ уасэ афэзышІыщт Гупчэр. Адыгеим икІэлэегьаджэхэм зыкІэ ащыщэу Сергей Левченкэм урысые зэнэкъокьоу «Илъэсым икІэлэегъадж» зыфигорэм тектоныгъэр къызэрэмынеІшфоІ едеф шв дестыхидыш изы шыхьатэу щыт. Хэгъэгум икІэлэегьэджэ анахь дэгьуитфымэ ар ахалъытагъ.

Сергей Кожевниковым къызэрэхигъэщыгъэмкlэ, джырэ уахътэм диштэрэ амалхэр агъэфедэхэзэ ІэпэІэсэныгьэ ин зыхэль кадрэхэр гьэхьазырыгьэнхэм ыльэныкьокІэ Академиер республикэм къыдэлэжьэным фэхьазыр.

«Урысые Федерацием гъэсэныгъэмкІэ иминистрэу Сергей Кравцовыр Адыгеим зэрэщы Іагьэм пыдзагьэу тэри тыкьэкІуагь. Ащ Москва къызегьэзэжьым къызэрэхигьэщыгьэмкІэ, республикэм ІофшІэгьэ гъэш Іэгъонхэр щыря Іэх, Адыгеим ипащэхэми инфраструктурнэ зэхъок Іыныгъэхэм ямызакъоу, зэхэубытэгьэ гьэсэныгьэм шlyагьэу къытырэм зыкъегьэ іэтыгьэным ана Іэ тырагьэты. Гъэсэныгьэм изытет занкіэу зэпхыгьэр ащк і э амалэу арагьэгьотыхэрэр ары. Адыгеим а льэныкьомк іэ тэ ти юфшьэгьухэр тигьусэхэу зэхэфын юфшіэн щыредгьэкіокіыгь ыкіи пшъэрыльэу дгьэуцугьэхэр гьэцэк агьэ хьунхэм пае «гьогу картэк із» заджэхэрэм игъэпсынкІэ республикэм Іэпы Іэгъу тыфэхъуным тыфэхьазыр», — къыlуагъ Урысыем гъэсэныгъэмкіэ и Министерствэ и Академие ипащэ.

Зэдэгущы эгьум ик эуххэр зэфихьысыжьхэзэ, Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Кьумпыл Мурат къызэри уагъэмк эльэгьэм гьэм гьэсэныгьэм и оф лъэгэпак эхэм анагьэсыным к уочак экызэрахилъхьащтым, къэралыгьом ипащэ къыгъэнэфэгьэ лъэпкъ проектхэм язэш охынк и амалыш у зэрэхьущтым ицыхьэ телъ.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ ипресс-къулыкъу

Шъолъыр зэнэкъокъу

ЛитературэшхомкІэ зыкъаушыхьатыгъ

(ИкІэух).

Ныбжыкі вхэм азыфагу Іупкі веджэнымкі э щызэхащэгь э Всероссийскэ зэнэкьокьоу «Живая классика — 2021» зыфиюрэр Адыгэкьалэ къикіыгь еджакіохэм къызэіуахыгь. Б. Гонаго ипроизведениеу «Письмо к Богу» зыфиюрэм я 9-рэ клас-

сым иеджакіоу Алена Бородинар, ащ къыкіэлъыкіогьэ Шъхьащэкьо Джамилэ – я 10-рэ класс – «Стрекоза и Муравей» къяджагьэх.

Зэнэкъокъум анахьэу псэ къыпызыгъэкlагъэр, сэ сишlошl-кlэ, Джэджэ районым къикlыгъэ еджакlохэр арых. Я 9-рэ классым щеджэрэ Татьяна Пахомо-

вар артисткэ хъугъахэу итеплъэ-шъуашэкіи, изыкъэшіыкіэ-къеджакіэкіи, произведениеу ыштагъэмкіи Я. Пуленович ытхыгъэу «Наташина мечта» зыфиюрэр къыіуатэу, зыфэгъэхьыгьэр упкіэпкіыгъэу нэм къыкіигъэуцоу, мы уахътэм піуныгъэм щыкіагъэу иіэ хъугъэхэр кіигъэтхъэу, къедэіухэрэм произведением хэлъ ушъыир анигъэсыныр фэукіочіыгъэу сэ слъытагъэ, жюрим хэтхэми, ны-тыхэми, нэмыкіхэми ар янэрыльэгъугъ.

«Наташина мечта» зыфиюрэр зэхьыліагьэр кіэлэціыкіу Унэм щыпсэурэ пшъэшъэжъые Іэтахъор ары, ащ сымэджэщэу уенышид устенышу мыспеных къыфэкІогъэ кІэлэ-журналистыр шъабэу къызэрэдэгущы агьэр, цыфыгьэ хабзэу сок бэшэрэбыр къызэрэфищэфыгьэр дунэе псаоу щыхъугъ, пшъэшъэжьыем ежь-ежьырэу апэрэ шіульэгьур ыгу шызэк|игъэблагь. «къэпсэужьыгь», игьашіэкіэ апэрэу, насыпышоу зильытагь. Ау бэрэ тхьагьор икьугьэп, ыкъудыигьэп гушІуагъом, джары нэмыкі зекіокіэ-шіыкіэ жьалымыгьэр къызхэкІыгьэри. Журналист кІалэр ежь Тхьэм кьыфихьыгьэу кьыщыхьугьэми, ыужырэ мафэм нэмык пшъашъэм игъусэу, ныбжьык/ит/ур зэрэзэрэгьаш/орэр фэщы агьэп Наташэ, мыхъун зекІуакІэри, ежь фэдэ пшъэшъэгъухэр игъусэу, зэрихьагъэ, журналист к\алэм игьусэгьэ пшъашъэр утынгъушъэ ашіы, ашъхьэ ощ ралъхьажьы. ЩыІэныгьэм илъэбэкъу пэпчъ уфэсакъын зэрэфаер зыхэмыкыжьыщт Іоф Іаем зыхафэкІэ ары хэти ыгу къызык/ыжьырэр. Мыр непэрэ мафэхэм яхьугьэ-шlэгьэ шъыпкъэхэр зыльэпсэ произведениеу щыт. Т. Пахомовар ащ дэгъу дэдэу кьеджагь, творческэ дыстемением положением деятельной положением деятельности. къыгьэнэфагь.

Джэджэ районымкіэ — София Черновар В. Железниковым ытхыгьэу «Чучело» ыкіи Дмитрий Пахоль «Лекарство от контрольной» зыфиюхэрэм агу къадејэу, мыдэеу, узлъащэн альэкізу къяджагьэх.

Литературэмкі зэнэкъокъум хэлэжьэгъэ еджакіо пэпчъ ащ илъэкі-амал зэрэрихьыліагъэм уеджэнджэшынэу щытэп, ау хэти ежь хэпъыр — дэгъури дэири, сэнаущри ар зимакіэри — ащ нафэ къыщыхъугъэх. Мурадэу зэнэкъокъур зыфэлэжьагъэр дэгъумэ анахь дэгъухэр чіыпіищкі э къыхэгъэщыгъэнхэр ары, жюрим мы іофыр зэшіуихыгъ.

кюрим мы юфыр зэштуихыгь. Текlоныгьэр къыдэзыхыгьэхэр нэбгырищ мэхъух: София Чернова, Джэджэ районымкіэ СОШ N 6-м ия 6-рэ класс иеджакіу, Станислав Тимонин, Красногвардейскэ районымкіэ гимназиеу N 1-м ия 11-рэ класс щеджэ ыкіи Руслан Павленко, къалэу Мыекъуапэ илицееу N 19-м ия 8-рэ класс ис.

Шъолъыр зэнэкъокъум хэлэжьэгьэ нэбгырэ 33-м ащыщэу лауреат нэбгырибл хъугъэ. Адыгэкъалэ игурыт еджапіэу N 1-м ия 9-рэ класс щеджэу Алена Бородинар, Джэджэ районымкІэ СОШ N 1-м ия 9-рэ класс иеджакІоу Татьяна Пахомовар, мы еджэпіэ дэдэм ия 5-рэ класс исэу Дмитрий Пахоль, Михаил Дрыгиныр, я 6-рэ классым ис, АРШИ-мкІэ: Джарымэ Русльан, Адыгэ республикэ гимназием ия 5-рэ класс щеджэ; Малика Алиева, я 7-рэ классым ис ык/и Шъхьэлэхъо Альбек, Кощхьэблэ районымкІэ СОШ N 10-м ия 7-рэ класс иеджакly.

Всероссийскэ зэнэкъокъум илауреатхэм дипломхэр ыкlи «Живая классика» зыфиlорэ фондым итхылъхэм ащыщхэр аратыгъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Адыгэ Республикэм шІэныгъэм, литературэм ыкІи искусствэм альэныкьокІэ и Кьэралыгьо шІухьафтынхэмкІэ Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ дэжь щызэхэщэгъэ Комиссием къеты

Адыгэ Республикэм шІэныгъэм, литературэм ыкІи хэр зыфагъэшъуашэмэ хъунэу къагъэлъагъо ашІоиискусствэм алъэныкъокІэ и Къэралыгъо шІухьафтынхэмкіэ Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэ дэжь щызэхэщэгьэ Комиссием макьэ къегьэly 2021-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм шІэныгъэм, литературэм ыкІи искусствэм альэныкьокІэ и Кьэралыгьо шІухьафтын-

гьохэмкіэ документхэр аштэу зэраублагьэмкіэ.

Адыгэ Республикэм шІэныгьэм, литературэм ыкІи искусствэм алъэныкъокіэ и Къэралыгьо шіухьафтынхэм яхьыл эгьэ Положениер мыщ къык эльык ю кьы-

2021-рэ илъэсым мэкъуогъум и 1-м нэс документхэр мыщ фэдэ чіыпіэм къырахьыліэн альэкіыщт: къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 199, я 524-рэ каб.; телефонэу зэрыгъозэщтхэр: 57-13-57;

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ 2019-рэ илъэсым гъэтхапэм и 19-м ышІыгьэ Указэу N 32-р зытетым игуадзэу N 1-р

ШІэныгъэм, литературэм, искусствэм алъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шІухьафтынхэм яхьылІэгъэ ПОЛОЖЕНИЕР

І. Зэдагьэфедэрэ положениехэр

- 1. ШІэныгъэм, литературэм, искусствэм альэныкъокІэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шіухьафтынхэр (ыужкіэ Къэралыгьо шіухьафтынхэр тіозэ дгьэкІощт) зыфагьэшъуашэхэрэр литературэм, искусствэм яІофышІэхэу Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дехерещизи дехеред.
- 2. Къэралыгьо шІухьафтыныр зыфэгъэшъошагъэмэ хъунэу къагъэлъагьохэрэм азыфагу щызэхащэрэ зэнэкьокьум икі эуххэм атетэу ильэситіум зэ Кьэралыгьо шіухьафтынхэр афагьэшъуашэх.
- 3. Къэралыгьо шіухьафтыныр афагьэ-
- 1) шІэныгъэм ылъэныкъокІэ научнэ е научнэ-техническэ Іофшіагьэхэу Адыгэ Республикэм инаучнэ-техническэ, исоциальнэ-экономикэ хэхъоны-(ыужкіэ научнэ Іофшіагьэхэр тіозэ дгьэкІощт) апае;
- 2) литературэм ылъэныкъокІэ Адыгэ РеспубликэмкІэ анахьэу мэхьанэшхо зиІэ литературнэ произведение зэратхыгъэм пае;
- 3) искусствэм ыльэныкьокІэ Адыгэ Республикэмкіэ анахьэу мэхьанэшхо зиіэ творческэ Іофшіагьэм (ыужкіэ творческэ Іофшіагъэр тіозэ дгьэкІощт) пае.
- 4. ШІэныгъэм, литературэм, искусствэм альэныкъокІэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шІухьафтынхэр афэгъэшъошэгъэнхэмкІэ Комиссиеу Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ дэжь щызэхэщагъэм (ыужкіэ Комиссиер тіозэ дгъэкІощт) къызэрарихьылІэрэм тетэу Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указкіэ Къэралыгьо шіухьафтыныр афагъэшъуашэ.
- 5. Къэралыгьо шІухьафтыныр зэ зэрафагъэшъуашэрэр. Научнэ Іофшіагъэхэу, произведениехэу, творческэ Іофшіагьэхэу мы Положением ия III-рэ раздел диштэу къыхамыхыгъэхэр Къэралыгьо шІухьафтыныр афэгьэшъошэгьэнымкІэ ятІонэрэу къагъэлъэгъожьхэрэп.
- 6. Къэралыгъо шІухьафтын къызыфагьэшъуашэхэрэм «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шlухьафтын илауреат» (ыужкіэ лауреат тіозэ дгьэкіощт) зыфијорэ цјэр къафаусы, Къэралыгъо шІухьафтыныр, дипломыр, Къэралыгьо шІухьафтыным илауреат и Щытхъу тамыгьэ (ыужкіэ Щытхъу тамыгьэр тіозэ дгъэкІощт) къараты.
- 7. ШІэныгьэм, литературэм, искусствэм иІофышІэ зы нэбгырэм (ыужкІэ авторыр тюзэ дгъэкющт) е нэбгыри 5-м ехъу зыхэмыхьэрэ автор купым Къэралыгьо шіухьафтыныр къафагьэшъошэн алъэкІыщт. Автор купым Къэралыгъо шіухьафтын къызыфагъэшъуашэкіэ, купым хэтхэм зэфэдизэу ахъщэр афагощы, дипломыр, Щытхъу тамыгъэр, ащ

кІыгъу удостоверениер лауреат пэпчъ

8. Къэралыгьо шІухьафтыныр зыфэгьэшьошагьэмэ хьунэу къагьэльэгьуагьэу зидунай зыхъожьырэм Къэралыгьо шіухьафтын фагьэшьошэн альэкІыщт. Дунаим ехыжьыгьэхэу Къэралыгьо шІухьафтын зыфэгьэшьошагьэмэ хъунэу къагъэлъагъохэрэр автор купым хэтхэр ары. Дунаим ехыжьыгьэм Къэралыгьо шіухьафтын къызыфагьэшъуашэкіэ, дипломымрэ Щытхъу тамыгъэмрэ ащ иунагьо ратыжьы, федеральнэ хэ--ыш еспефенестищее местуруестеед кІэм тетэу ахъщэ шіухьафтынри ащ нахь къыпэблэгъэ Іахьылым ратыжьы.

II. Къэралыгьо шіухьафтынхэр зыфэгъэшъошагъэмэ хъущт авторхэр (автор купхэр) къызэрагъэльэгъорэ шІыкІэр

- 1. Къэралыгьо шіухьафтыныр зафагьэшъошэрэ илъэсым мэлылъфэгъум и 15-м нахь мыгужьоу Комиссием кьэбар жъугъэм иреспубликэ амалхэмрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгьо хабзэ игьэцэкІэкІо къулыкъухэм яофициальнэ сайтэу къэбар-телекоммуникационнэ сетэу «Интернетым» итым иофициальнэ сайтрэ (ыужкіэ официальнэ сайтыр тіозэ дгъэкІощт) къэбар къарегъахьэ зэнэкъокъу шіыкіэм тетэу Къэралыгъо шіухьафтыныр зыфагъэшъошэщтыр къызэрэхахыщтым фэгъэхьыгьэу.
- 2. Къэралыгьо шухьафтыныр афагьэшъуашэ зышІоигьохэм ядокументхэр ар зафагъэшъошэрэ илъэсым мэлылъфэгъум и 20-м къыщегъэжьагъэу мэкъуогъум и 1-м нэс Комиссием рахьыл!эх документхэр аlэкlагьэхьанкlэ ильэс нахь мымакіэ къэнагъэу янаучнэ Іофшіагьэхэр, япроизведениехэр, ятворческэ Іофшіагьэхэр къыхаутыгьэхэ, къагьэмехфииц ејхелишш мимен е ехеалбуалеал макъэ ахэмкіэ арагъэіугъэ зыхъукіэ.
- 3. Къэралыгьо шІухьафтыныр фэгшъошэгъэнэу зы нэбгырэ е автор куп къагъэлъэгъон алъэкІыщт. Автор купым хэтхэу научнэ Іофшіагьэм, произведением, творческэ Іофшіагъэм дэлажьэхэ зэхъум административнэ, консультативнэ е зэхэщэн пшъэрылъ закъо зыгьэцэкlагъэхэр Къэралыгъо шlухьафтын афагъэшъошэнэу къагъэлъагьохэ хъу-
- 4. А зы авторым е автор купым а зы уахътэм изы научнэ Іофшіагъ, изы произведений, изы творческэ Іофшіагь ныІэп Къэралыгъо шІухьафтыныр фэгьэшъошэгьэнымкІэ къызэрагьэлъэгьон алъэкІыщтыр.
- 5. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм, чІыпІэ зыгъэГорышТэжьынымкТэ къулыкъухэм, мылъку лъэпкъэу агъэфедэрэм емылъытыгъэу организациехэм (ыужкіэ къэзыгъэльэгъорэ лъэныкъор тІозэ дгъэкІощт) Къэралыгъо шІухьафтыныр

зыфэгьэшьошагьэмэ хъущт авторыр е автор купыр къагъэлъагъо.

- 6. Къэралыгьо шІухьафтынхэр зыфэгьэшьошагьэмэ хьущт Іофшіагьэхэр къагъэлъэгъонхэмкІэ мы къыкІэлъыкіорэ документхэр Комиссием Іэкіагьэхьанхэ фае:
- 1) льэІу тхыльэу мыхэр зэрытха-
- а) Къэралыгьо шіухьафтыныр къыфэгъэшъошэгъэнэу авторыр (автор купыр) къызыфагьэлъэгъогьэгъэ научнэ ІофшІагьэм (произведением, творческэ Іофшіагьэм) ышъхьэ икъоу;
- б) зыщыщыр къэзыушыхьатырэ документым диштэу Къэралыгъо шІухьафтыныр зыфэгъэшъошагъэмэ хъунэу къагъэлъэгъорэ авторым (автор купым хэтхэм) ылъэкъуаці, ыці, ятаці.
- в) научнэ Іофшіагьэр, произведениер къызыхаутыгьэ, творческэ Іофшіагьэр къызагъэлъэгъогъэ (загъэцэкІэгъэ) мафэмрэ чыпіэмрэ;
- 2) общественнэ, научнэ, научнэ-техническэ, редакционнэ, художественнэ советым е нэмыкі коллегиальнэ къулыкъум иунашъоу Къэралыгъо шіухьафтыныр зыфэгъэшъошагъэмэ хъущт авторыр (автор купыр) къызэригъэлъагъорэм фэгьэхьыгьэр;
- 3) научнэ Іофшіагьэр, произведениер, творческэ Іофшіагьэр кіэкіэу зыфэгьэхьыгьэр:
- 4) общественностым научнэ ІофшІагьэм произведением, творческэ Іофшіагьэм осэ ин къызэрэфишІыгьэр къэзыушыхьатырэ материалхэр (рецензиехэр), къэбар жъугъэм иамалхэм къащыхаутыгьэхэр, специалистхэм яшІошІхэр);
- 5) авторыр (автор купым хэтхэр) кадрэ учетым зэрэщытыр къэзыушыхьатырэ тхьапэмрэ ащ исурэтрэ;
- 6) общественностыр научнэ Іофшіагъэм, произведением, творческэ Іофшіагъэм игъэкІотыгъэу зэрэтегущыІагъэм икіэуххэр.
- 7. Мы разделым ия 6-рэ пункт зигугъу къышІырэ документхэм акІыгъоу Іофшіагьэхэр къэзыгьэльэгьорэ льэныкьом мыщ фэдэ материалхэр комиссием ІэкІигъэхьанхэ фае:
- 1) шІэныгъэм ылъэныкъокІэ Къэралыгьо шІухьафтыныр зыфэгьэшьошагьэмэ хъущт авторыр (автор купыр) къагъэлъагъо зыхъукІэ — научнэ Іоф-
- 2) литературэм ылъэныкъокІэ Къэралыгъо шІухьафтыныр зыфэгъэшъошагьэмэ хъущт авторыр (автор купыр) къагъэлъагъо зыхъукІэ — произведе-
- 3) искусствэм ылъэныкъокІэ Къэралыгьо шІухьафтыныр зыфэгьэшьошагъэмэ хъущт авторыр (автор купыр) къагъэлъагъо зыхъукіэ:
- а) изобразительнэ искусствэмрэ дизайнымрэ алъэныкъокІэ — репродук-

циехэу, сурэтхэу, каталогхэу искусствэмрэ дизайнымрэ япроизведение нахы икъоу нэІуасэ уфэзышІыхэрэр;

- б) музыкальнэ, хореографическэ, театральнэ искусствэм альэныкъокІэ — музыкальнэ произведениер, къашьор, спектаклыр зытетхэгьэ аудио-, видеоматериалхэр;
- в) киномрэ телевидениемрэ алъэныкъокіэ — фильмым икопиехэр.
- 8. Мы разделым ия 6-рэ пункт къыщыдэлъытэгьэ документхэми яэкземпляр зырыз къэзыгъэлъэгьорэ лъэныкъом Комиссием ІэкІегьахьэ.
- 9. Комиссием хэт пэпчъ научнэ ІофшІагъэм, произведением, творческэ Іофшіагъэм нэіуасэ зафишіыным тегъэпсыхьагъэу мы разделым ия 7-рэ пункт зигугъу къышІырэ материалхэу афикъущтым фэдиз къэзыгъэлъэгьорэ лъэныкъом Комиссием ІэкІегъахьэ.
- 10. Мы разделым ия 6-рэ, ия 7-рэ пунктхэм зигугъу къашІырэ документхэу, материалхэу Комиссием къырахьыл/эхэрэр ащ къыфэнэх, къэзыгъэльэгьогьэ льэныкьом ахэр ІэкІигьэхьажьхэрэп.

III. Къэралыгьо шіухьафтыныр зыфэгьэшьошагьэмэ хъущт Іофшіагьэм иавторхэр (автор купыр) къызэрэхахырэ шіыкіэр

- 1. Къэралыгъо шІухьафтыныр зафагъэшъошэрэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м нэс Комиссиер:
- 1) мы Положением ия II-рэ раздел ия 6-рэ, ия 7-рэ пунктхэм адиштэу къыІэкІагъэхьэгьэ документхэмрэ материалхэмрэ ахэплъэ, Къэралыгъо шІутшусх емествшосшестефые динытфвах авторхэм (автор купым) яспискэ (ыужкіэ спискэр тіозэ дгьэкіощт) зэхегьэуцо, Къэралыгьо шІухьафтыныр афэгьэшьошэгьэнымкіэ авторхэр къызыфагьэльэгьогьэ научнэ Іофшіагьэхэр, произведениехэр, творческэ Іофшіагьэхэр аш щегьэунэфых. Авторыр (автор купыр) спискэм зыхагъахьэрэр Къэралыгъо шІухьафтыныр зыфагъэшъошагъэмэ хъущтыр къызэрагъэлъэгьорэ шіыкізу мы Положением ия II-рэ раздел зигугъу къышІырэр къызыдалъытэкІэ ары;
- 2) спискэр къэбар жъугьэм иреспубликэ амалхэм къащыхеуты, ар официальнэ сайтым регьахьэ.
- 2. Авторхэр (автор купхэр) спискэм зэрэхагьахьэхэрэм ехьылІэгьэ унашьоу Комиссием ышІырэм фэгьэхьыгьэу Комиссием изэхэсыгьо протокол щызэха-
- 3. ШІэныгьэм, литературэм, искусствэм алъэныкъокІэ Комиссием зэхищэрэ эксперт купхэу (ыужкіэ эксперт купхэр тюзэ дгъэкющт) Комиссием хэтхэр зыхахьэхэрэр Къэралыгъо шІухьафтыныр зафагъэшъошэрэ илъэсым

(Икіэух я 4-рэ нэкіуб. ит).

Илъэси 110-рэ зыныбжь мэкъэмэ тетхагъэр

Пщынэо ІэпэІасэу, музыкантэу Хьагьэудж Мыхьамэт итворчествэ зэзыгьашІэрэмэ, имэкьэмэ тхыгьэхэр кьыхэзыгьэщыжырэмэ, шІэныгьэ ушэтынхэр, зэфэхьысыжьхэр зышlыхэрэмэ ащыщэу, шlэныгьэлэжьэу, искусствоведэу Алла Соколовам Хьагьэуджым ежь ышъхьэк э кън орэ гъыбзэр хъарзынэщым къызэрэщыхигъэщыгъэр, зэрэдэлэжьагъэр къытфијотагъ.

Алла СОКОЛОВАР:

- Ильэс 40-м кьехьугь ныбжьыкІэхэр зезгъаджэхэрэр. Ащ щыщэу илъэс 30-м лъыхъонушэтынхэр сэшіых, шіэныгъэлэжь Іофшіэным ар ылъапс. Кощхьэблэ гурыт еджапІэм икІэлэегъаджэхэм Хьагъэудж Мыхьамэт ыцІэ яеджапІэ фаусы ашІоигьоу гуманитар ушэтынхэмкІэ Адыгэ Республикэм иинститут кьызэтхэхэм, ащ ипащэу щытыгьэ Мэкьулэ Джэбраилэ Кощхьаблэ командировкэ сигъэкІогъагъ. Хьагьэудж Мыхьамэт ипхьорэльфхэу ащ дэсыгьэхэм, ипщынэкъеуакІэ зылъэгъугьэхэм, зэхэзыхыгьэхэм саlукіэнэу синасып кьыхьыгьагь. Ахэр 1891 — 1894-рэ ильэсхэм кьэхьугьэх. Хьагьэуджым ипщынэкъеуакІэ зытет тхыгьэхэу Лондон кьисхыгьэхэр ахэм кьафэсхьи зясэгъэдэІухэм, нэку-нэпсы зэрэхъугъагъэхэр джыри сынэгу кlэт. Борэкьохэм ащыщ нахыжьэу 1894-рэ ильэсым кьэхьугьэм илъэс 11 ныІэп ыныбжыыгьэр Хьагъэуджыр пщынаоу зэрытыгьэ джэгум ахэт зэхьум. Мэкъамэу зэзгьэдэlугъэхэм игукъэкІыжьхэр къагъэущыгьэх. А

зэпстэур къызкасорэр — Хьагьэуджыр зипэщэгьэ ансамблэм къыригьающтыгьэ мэкъамэхэу кьыхэдгьэщыжьыщтыгьэхэм, ар зэрэпщынэо ІэпэІэсагьэр ыкІи музыкальнэ куп зещакоу зэрэщытыгьэр ары кьаушыхьатыщтыгьэр. Адыгэ Республикэм и Льэпкь музей пластинкитфэу чІэльымрэ ахэм атехыгьэхэу Къэралыгьо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» чІэлъхэмрэ ары тіэкіэльыгьэхэр. Москва фонодокументхэм яхьарзынэщ Хьагьэуджым ипщынэкъеуакІэу тетхагьэу чІэльхэр зэхэфыгьэн зэрэфаехэр къызгуры ощтыгьэ. Ермэлхьаблэ, Ростов, Санкт-Петербург яхьарзынэшхэми Хьагьэуджым итворчествэ сащыІукІагь. Москва икъэралыгьо хъарзынэщ етІанэ мыщ фэдэ хэльэу кьыщыхэзгьэщыгь урысыбзэкІэ тхыгъэу: «Носипинж», исполняет Магамед Хагаудж». Адыгэ къэlуакlэу анахь пэблагьэу зыфэзгьэдагьэр — насыпынчъ. Зэрэтетхэгьэ шыкіэмкІэ, Хьагьэуджым ежь-ежьырэу къыІоуи сегуцэфагь. ГъучІ дискым, «матрица» зыфаюрэм, ар тетхэгьагь. КъэІогьэн фае фэдэ дискхэр къыдэзгъэк ыщтыгъэ

заводыр 1914-рэ ильэсым Ригэ зэрэщылажьэщтыгьэр. Ар инджылызмэ яеу щытыгь. ГъучІ дискым тетыр винил пластинкэм тырагьэхьажьыштыгьэ. Заом ильэхьан заводыр кьызагьэо ужым Хьагьэуджыр зытетхэгьэ гъуч дискыр Москва икъэралыгьо хъарзынэш къы Іэк Іэфэжьыгь. Винил пластинкэм пехествфи осли уенисижевдыст Джащ фэдэуи къаlэкlэнэжьыгь. Хьарзынэщым бэрэ сыщылажьэщтыгъэ ыкІи Хьагъэуджыр зыхэтыгьэ тхыгьэ пчьагьэмэ сатефэщтыгьэ. Зэ «Хагаудж», зэ «Хагауджев» — зэфэшъхьафэу ылъэкъуацІэ къащыІуагьэу. Ахэр зэкІэ зы нэбгырэу, Хьагьэудж Мыхьамэтэу зэрэщытыр хьарзынэщым ипащэ есіощтыгьэ, гъучі матрицэм тетыр винил пластинкэм тегьэхьажьыгьэн зэрэфаер семызэщэу къыкіэсіотыкіыжыштыгъэ. Ау ар гугъу сфеліыщтыгьэп. Ар зэшІозыхыщт техникэ щымыІэжьэу, амыгьэфедэжьэу джэуап къыситыжьыщтыгъэ. Ильэсхэр кІощтыгьэх. Хьарзынэщым ипащэ зэблэхьугьэ хьугьэ. КІэу къытехьэгъэ пащэм Хьагьэуджыр зытетхэгьэ гьуч

дискым икъэбар къыфэсІотагъ. Ар нахь ныбжьык эти, лъыхьон Іофшіэнхэм заритыгь. Фирмэу гъуч матрицэм тетыр винил пластинкэм кьытезыдзэжьыщтыр Москва кьыщигьотыгь. Ау Іофшіэным мин 50 тефэщтэу кьысиlуагъ. Чэчэн мэкьамэхэу 21-рэ тетхагъэу хьарзынэщым кьыщыхэзгьэщыгьагьэти, сыгу кьэкіыгь ахэм яушэтэкіо институт сафэтхэнышь, гъусэ кьызфэсшіынхэшь, ежьхэм ямэкьэмэ 21-у хъарзынэщым хэлъым тэтые зызакьори изгъэгъусэжьынышь, тефэщт уасэр зэдэттынэу.

Ащ Іофыр нэдгьэсыгьэу пандемиер кьежьагь. Шъыпкьэр пощтмэ, хьарзынэщ зэфэшъхьафхэм бэу сащылэжьэнэу хьугьэба — Москва, Санкт-Петербург, Лондон, Париж. ГъэшІэгьоныр — кавказ мэкьэмэ къегьэюкіэ зэфэшьхьафхэу бэ кьахэбгьотэн пльэк ыщтыр. Зы бгъум — «черкесские» тетхагъэмэ, адрэ бгъум -«чеченские, осетинские» атетхагъэу бэ ахэльыр. Зыпари анэсырэп, тэтыеу, адыгэм икультурэ щыщэу хэльым тыкіэупчіэ, нэмыкі кавказ льэпкьхэм яеу хэльыр зыфэдизыри ашІэрэп. Аузэ, винил пластинкэм кьытырадзэжьыщтым ыуасэ сомэ минипшіым нэс къысфырагьэохыгь. Кощхьэблэ районым иадминистрацие ащ ыпкіэ ытыгь ык/и гъуч/ матрицэм Хьагьэуджым кьыІоу тетыгьэ гьыбзэр файл кьызэрыкоу сиэлектроннэ почтэ кьынэсыгь. еізноіськи мехдеро ериські ІэпэІасэу Нэгьэрэкьо Казбек орэдыр апэу кьы|эк|эхьанэу хьугьэ, шіэныгъэлэжьхэм яіэпыlэгьоу гъыбзэм игущыlэхэр зэхафых. Жьыу хэтэп. Кьэзы орэр Хьагьэудж Мыхьамэт. А орэд дэдэр социальнэ мэхьанэ и эу фольклорым хэт. Хэбзэ зэблэк ыгъом диштэу орэдым игущы эхэр зэблахьущтыгьэ. Колониальнэр, хьаумэ социальнэр? — апэу щы агъэр джы кьыхэгьэщыжьыгьуай, тlyри а зы уахьтэм кьызэдающтыгьэу кьычіэкіыжьын ыльэкіыщтэу шіэныгъэлэжьхэм альытэ. Ижьырэ адыгэ орэдэу «Сэрмафэм» фагъадэ ык/и гущы в зэбгьэпшэнхэ пльэкіыщт. Хьагьэудж Мыхьамэт къы орэр 1911-рэ ильэсым тыратхагь. Ары зэрэкіэтхагьэр. Гущы эхэр тэрэзэу кызэхафыжьмэ, Нэгьой Заур еттынышь, орэдыр кьедгьэІонэу тыфай.

P.S.: Орэдыр зэхэзыфэу Нэгьэрэкьо Казбек гущы Іэхэм юф зэрадиш Іэрэм, зэрэзэригъапшэхэрэм афэгьэхьыгьэу джыри къыхэтыутыщт.

ТЭУ Замир.

ШІэныгъэм, литературэм, искусствэм алъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо шІухьафтынхэм яхьылІэгъэ

ПОЛОЖЕНИЕР

(Ик!эух).

шышъхьэ|ум и 1-м кьыщегъэжьагъэу шышьхьэіум и 15-м нэс мы Положением ия II-рэ разпел ия 6-рэ, ия 7-рэ пунктхэм зигугъу кьашіырэ документхэмрэ материалхэмрэ ахэпльэх.

- 4. Комиссием унашьо зэришіырэм тетэу научнэ Іофшіагьэхэм, произведениехэм, творческэ Іофшіагьэхэм уасэ афэшіыгьэным пае мы разделым ия 3-рэ пункт кьыщыдэльытэгьэ пальэм Комиссием и офш эн хагъэлэжьэнхэ альэкіыщт организациехэр е шіэныгьэм, литературэм, искусствэм алъэныкьо заулэхэмкіэ специалистхэр. Научнэ Іофшіагьэхэм, произведениехэм, творческэ Іофшіагьэхэм уасэ къазэрафашыгьэм икізуххэм атетэу зигугьу кьэтшіыгьэ организациехэм е специалистхэм льапсэ зи/э эксперт зэфэхьысыжьхэр ашіы.
- 5. Мы Положением ия II-рэ раздел ия 6-рэ, ия 7-рэ пунктхэм зигугъу кьашырэ документхэмрэ материалхэмрэ захэпльэхэрэ нэуж эксперт купхэм зэфэхьысыжь ашІы ыкІи эксперт

купым хэтхэм азыныкьо нахьыбэмэ ар лажьэхэзэ, эксперт кlэух зэфэхьысыжь хэм (автор купхэм) зыщатегущыlэщтхэ

- 6. Кьэралыгьо шіухьафтыныр зафагъэшьошэрэ илъэсым Іоныгъом и 1-м ия 6-рэ, ия 7-рэ пунктхэм зигугъу кьанэс Комиссием изэхэсыгьо:
- 1) мы разделым ия 4-рэ пункт диштэу эксперт купхэм язэфэхьысыжьхэм, организациехэмрэ специалистхэмрэ Комиссием и офш эн кы ыхагьэлажьэхэзэ. эксперт зэфэхьысыжьхэу ашІыгьэхэм шахэпльэх:
- 2) Іофшіагьэхэм зэратегущыіагьэхэм ик/эуххэр зэфэхьысыжьыгъэнхэм пае авторхэм (автор купхэм) яспискэ Комиссием изэхэсыгъо шызэха-
- 7. Мы Положением ия ІІ-рэ раздел ия 6-рэ, ия 7-рэ пунктхэм зигугъу кьашіырэ документхэмрэ материалхэмрэ захэпльэхэрэ нэуж кізух зэфэхьысыжь шіыгьэным пае авторхэм (автор купхэм) яспискэ хагьахьэхэрэр авторхэу зидокументхэм апае эксперт купым кізух зэфэхьысыжь дэгъу зыфызэхигъэуцуагъэхэр, мы разделым ия 4-рэ пункт диштэу организациехэмрэ специалистхэмрэ Комиссием июфшен кызхагьэ-

дэгьу зыфызэхагьэуцуагьэхэр ары.

8. Мы Положением ия II-рэ раздел шіырэ документхэу, материалхэу эксперт купыр зымыгъэрэзагьэхэр ыкіи (е) мы разделым ия 4-рэ пункт диштэу организациехэмрэ специалистхэмрэ Комиссием и офш эн кыхагы элажы эхэээ. эксперт зэфэхьысыжь дэй зыфызэхагьэуцуагьэхэм Комиссием изэхэсыгьо щатегущы|эжьхэрэп.

IV. Къэралыгьо шухьафтыныр зыфэгъэшъошагъэмэ хъущт авторхэр (автор купхэр) зэрагьэнэфэрэ шыкіэр

- 1. Авторхэм (автор купхэм) Комиссием изэхэсыгьо шатегушы эх авторхэм (автор купхэм) яспискэ зызэхагьэуцорэм ыуж мэфиту нахьыбэ темышІэу.
- 2. Комиссием изэхэсыгьоу авторхэм (автор купхэм) зыщатегущы эштхэм хэбзэ кіуачіэ иіэ зыхьурэр Комиссием хэтхэм ящэнит/ум нахь мымакіэу аш зыхэлажьэкіэ ары.
- 3. Комиссием иунашьоу лауреатхэр зэрагьэнафэхэрэм ехьылагьэр автор-

зэхэсыгьом щаштэ, Комиссием хэтхэу зэхэсыгьом хэлажьэхэрэм азыныкьо нахыыбэмэ амакьэ шьэфэу ащ фатызэ.

4. Шъэф голосованиер зэрэ: шіыкіэр Комиссием егьэнафэ.

5. Авторхэм (автор купхэм) яюфшагьэхэм зыщатегущы эштхэ зэхэсыгьор Комиссием зызэхищэгьэ мафэм кьыщегъэжьагъэу мэфищым кьыкоц Комиссием иунашъоу мы разделым ия 3-рэ пункт зигугъу кьышІырэр Адыгэ Республикэм и Лышьхьэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ ІэкІагьахьэ Кьэралыгьо шіухьафтыныр -фо есле і минь в при в тхьабзэхэр зэрахьанхэм фэш.

V. Къэралыгьо шіухьафтыныр заратырэр

- 1. Адыгэ Республикэр зызэхащэгьэ Мафэм ехьулізу мэфэкі шіыкізм тетэу Къэралыгьо шіухьафтыныр афагъэшьуашэ, дипломри, Шытхьу тамыгъэри араты.
- 2. Кьэралыгьо шіухьафтынхэм атефэрэ ахьщэр Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыыхагьэкіы.

5

ХЬАСАНЭКЪО Мурат:

«Дачэ, чъыгхэтэлэжь товариществэхэм яІофыгьохэр Адыгэ Республикэм игъэкІотыгъэу щызэшІуахых»

Урысые политикэ партиеу «Единэ Россием» пшъэрылъ къызэрэфишlыгъэм тетэу Къэралыгъо Думэм физическэ культурэмкlэ, спортымкlэ, зекlонымкlэ, ныбжыкlэхэм яlофхэмкlэ и Комитет хэтэу Хьасанэкъо Мурат дачэ, чъыгхэтэлэжь товариществэхэм яlофыгьохэр пэlудзыгъэ шlыкlэм тетэу Урысые политикэ партиеу «Единэ Россием» и Тхьаматэу Д. А. Медведевым ишъолъыр общественнэ приемнэу Адыгэ Республикэм щыlэм цlыфхэм къащыфызэхифыгъэх.

Дачэ, чъыгхэтэлэжьып зи-Іэхэм ащыщхэр зыгъэгумэк врэ Іофыгъохэм язэш охынк з депутатым зыкъыфагъэзагъ. Агъэкощырэ медицинэ комплексымк зарагъэуплъэк ун алъэк выщтмэ, к зэлэц вык у, спорт джэгуп зэхэм язэтегъэпсыхьан, автомобиль гъогухэм ягъэцэк зэх.

Мыекъуапэ дэсхэр Хьасанэкъо Мурат елъэlугъэх агъэкощырэ медицинэ комплексыр дачэ товариществэм къэкlонымкlэ ІэпыІэгъу къафэхъунэу. Дачэхэм ренэу ащыпсэурэ нэбгырабэмэ ащ фэдэ медицинэ фэlо-фашІэр ящыкІэгъэ дэд.

Къэралыгъо Думэм идепутат мы Іофыгъом изэшІохынкІэ хабзэм игъэцэкІэкІо къулыкъу гъэнэфагъэ зыфигъэзагъ.

Республикэм ирайон гупчэ щызэхэщэгъэ чъыгхэтэлэжь товариществэм хэтхэм Іофыгъоу къаlэтыгъэр кlэлэцlыкlу, спорт джэгупlэ гъэпсыгъэн зэрэфаем епхыгъагъ. Сыда пlомэ, ятовариществэ къыпэблагъэу кlэлэцlыкlухэми, зыныбжь икъугъэхэми спортым зыщыпылъынхэчlыпlэ яlэп.

Зигугъу къэтшіыгъэ Іофыгъохэр зэшіохыгъэнхэм пае парламентарием гъэцэкіэкіо хабзэм икъулыкъу, чіыпіэ зыгъэ-Іорышіэжьынымкіэ къулыкъу гъэнэфагъэхэм зафигъэзагъ.

Дачэ зиlэхэу нэмыкі муниципальнэ образованием исхэм Іофыгьоу къаlэтыгьэр ядачэхэм якlолlэрэ автомобиль гьогу тэрэз зэрэщымыlэр ары. Уае зыхъукlэ ядачэхэм анэсынхэр ахэм къин къащэхъу.

Депутатым иlэпыlэгъу пшъэрылъ фишlыгъ автомобиль гъогур зыфэгъэзагъэр зэригъэшlэнэу мы lофыгъом изэшlохынкlэ ащ езэгъынхэм фэшl.

— Непэ щыІэгъэ зэхэсыгъом къызэригъэлъэгъуагъэмкІэ, дачэ, чъыгхэтэлэжь товариществэхэм яІофыгъохэр Адыгэ Республикэм щызэшІуахынхэмкІэ анахьэу зишІуагъэ къакІорэр Адыгеим и ЛІышъхьэу, партиеу «Единэ Россием» ишъолъыр къутамэ и Секретарэу КъумпІыл Мурат япащэу проектэу «Уры-

TOCYAPCTBEHHAR

GYAPCTBEHHAR

GYAPCTBEHHAR

GYAPCTBEHHAR

GYMA

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

GYMA

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

GYMA

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEH

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHHAR

FOCYAPCTBEHAR

FOCYAPCTBEHAR

FOCYAPCTBEHAR

FOCYAPCTBEHAR

FOCYAPCTBEHAR

FOC

сыем икъуадж» зыфиюрэр гъэхъагъэ хэлъэу зэрагъэцакюрэр ары. Шъыпкъэмкю, правэм ылъэныкъокю зэшюхыгъэн фэе юфыгъохэу сэ сызыхэлэжьэн фаехэр джыри щыюх, ау илъэс къэс ахэр нахь макю мэхъух, — къымуагъ парламентарием.

Зэхэсыгъом изэхэщэнкіэ Адыгэ Республикэм игъэцэкіэ-

кІо хабзэ икъулыкъухэр Іэпы-Іэгъу къызэрэтфэхъугъэхэр хэзгъэунэфыкІы сшІоигъуагъ.

КЪАНДОР Анзор.

Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэlукlэ и Къэралыгьо Думэ идепутат иlэпыlэгъу.

ПенсиехэмкІэ фондым къеты

Проценти 3,4-рэ къахэхъуагъэу

УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд ибюджет къихэмыхыгьэу, къэралыгьом къитырэ пенсиехэр, социальнэхэри къахиубытэхэу, проценти 3,4-кІэ индексацие ашІыгьэхэу мэлыльфэгьум и 1-м кънщыублагьэу къатых.

Адыгеим щыпсэоу нэбгырэ мини 9,5-м ехъу ащ къыхеубытэ. Ахэм ащыщэу мини 9,1-мэ социальнэ пенсие къафэкlo.

Шъугу къэдгъэкІыжьын, социальнэр страхованиемкІэ пенсиер къыфэкІонэу фитыныгъэ зимыІэхэм къараты. Джащ фэдэу социальнэ пенсиер апэрэ, ятІонэрэ ыкІи ящэнэрэ купхэм ахахьэрэ сэкъатныгъэ зиІэхэм, кІэлэцІыкІоу сэкъатныгъэ зиІэхэм, янэ, ятэ е тІури чІэзынагъэхэм е ахэр зыщыщхэр амышІэрэм афагъэнафэ. Урысые Федерацием щыпсэоу ІофшІэгъэ илъэсхэр зимыlэхэр е ищыкlагъэм фэдиз изымыгъэкъугъэхэр социальнэ пенсие зытефэхэрэм ащыщых.

Зыныбжь нэсыгъэу социальнэ пенсиер къызтефэхэрэм нэмыкІхэр зыщыкІохэрэ ныбжьым илъэситф ехъугъэу афагъэнафэ.

Хэбзэгъэуцугъэм диштэу ятІонэрэ пенсиер къызтефэхэрэри индексацием къыхеубытэх. Ахэм ахэхьэх заом шъобжэу хихыгъэм ыпкъ къикІыкІэ сэкъатныгъэ зиІэ хъугъэхэр, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэр, ахэм яшъхьэгъусэхэр, дзэкІолІхэу къулыкъу ахьызэ фэхыгъэхэм янэ-ятэхэр, «Жителю блокадного Ленинграда» зыфиІорэ тамыгъэр къызфагъэшъошагъэхэр.

Социальнэ пенсиеу республикэм щатырэр къызаlэтыкlэ, гурытымкlэ лъытагъэу, сомэ мини 9,3-рэ ар зэрэхъущтыр. Заом шъобжэу хихыгъэм ыпкъ къикlыкlэ сэкъатныгъэ зиlэ хъугъэхэм ятlонэрэ пенсиеу къаратырэр индексацие ужым сомэ мин 15,4-рэ, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм япенсие сомэ мин 14,9-рэ хъущт. Сэкъатныгъэ зиlэ кlэлэцlыкlухэм ыкlи къызыхъугъэм къыщыублагъэу апэрэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ зиlэхэм къаратырэр, гурытымкlэ лъытагъэу, сомэ мин 13,9-м нэсыщт.

Тамыгъэр къызэратыгъэхэр

«Житель осажденного Севастополя» зыфиюрэ тамыгьэр къызфагьэшьо-шагьэхэр «Жителю блокадного Ленинграда» зыфиюрэ тхыльыр къызэратыгьэхэм ягьэпшагьэ мэхьух ыки социальнэ фэюфашерхэмке яфитыныгьэхэр зэфэдэх.

Ахэми Ленинград иблокадэ къыхиубытагъэхэм афэдэу мазэ къэс ахъщэ тын къафэкlo, ахъщэ тедзэу къаратырэм хэхьэрэ социальнэ фэlo-фашlэхэр афа-

гъэцакіэх, сэкъатныгъэ зиіэхэм пенсиитіури, сэкъатныгъэм паий, ныбжьыр зэрэнэсыгъэм паий, къафэкіонэу агъэпсын фитых.

Хэбзэгъэуцугъэм къызэрэщыдэлъытагъэмкlэ, Севастополэу къадзыхьагъэм щыпсэущтыгъэкlэ кlохэрэр 1941-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ и 30-м къыщыублагъэу 1942-рэ илъэсым ибэдзэогъу мазэ и 4-м нэс ащ дэсыгъэхэр ары. Ахэм тамыгъэу «Житель осажденного Севастополя» зыфиюрэр къараты. Ар къэзыушыхьатырэ тхылъэу кlыгъур Хэгъэгу зэошхом иветеран иудостоверение къатыным лъапсэ фэхъу.

ЦІыфым тамыгъэмрэ ар къэзыушыхьатырэ тхылъымрэ къытефэхэу, ау имыlэхэмэ, УФ-м Пенсиехэмкlэ фондым ичlыпlэ органэу зыпэблагъэм екlуаліэмэ Іэпыlэгъу къыратыщт. Джащ фэдэу тамыгъэр къаратыгъэу, ау сэкъатныгъэ зиlэхэм ахэмыхьэхэрэм ціыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкlэ къулыкъум е фондым ичlыпlэ орган зафагъэзэн алъэкlыщт. Мы ветеранхэми медикэ-социальнэ экспертизэм иучреждениехэм зэпхыныгъэ адыряlэнымкlэ Іэпыlэгъу афэхъущтых.

УФ-м Пенсиехэмкіэ ифонд и Къутамэу АР-м щыіэм ипресс-къулыкъу

Нахь чанэу халъхьэу аублагь

Адыгеим щыпсэухэрэм мэзэе мазэм унэе инвестиционнэ счет (ИИС) 300-м ехъу къызэІуахыгъ. Джырэ уахътэ республикэм ахэм япчъагъэ мини 6,5-м щехъугъ. Московскэ биржэм кънзэритырэмкіэ, Кънблэ федеральнэ шъолънрым ИИС-у къыщызэІуахыгъэмкІэ Адыгеим я 5-рэ чІыпІэр ыІыгъ.

гъуагъэмкІэ, цІыфхэм ахъщэ зэІуагъэкІэным нахь егупшысэх. АгъэтІылъыгъэр къаухъумэным ыкІи федэ къызыпыкІыщт горэм халъхьаным

цІыфхэм инвестицием зыфагъазэ. Ау

БлэкІыгъэ илъэсым къызэригъэлъэ- мыщ хэхьэгъакІэхэм ащ Іоф зэришІэрэр икъоу къагуры орэп. Федэ къыхахын зэралъэкІыщтым дакІоу, халъхьэгъэ мылъкур ашІокІодыни алъэкІыщт. Ащ къыхэкІэу, ежь-ежьырэу мыщ хэхьан гухэлъ зышІыхэрэр опыт гъэнэфагъэ Федэу къыхыырэм ишІуагъэкІэ зыІэкІэлъхэр ары. Нахыыбэрэм купэу зэхэтхэу инвестициехэр халъхьанхэр

къыхахы, — къыІуагъ УФ-м и Гупчэ АР-мкІэ и Лъэпкъ банк ипащэу Сергей Самойленкэм.

ИИС-р — банкым ралъхьэгъэ ахъщэр агентствэм страховать зэришІыщтым епхыгъ. Ащ дакloy, инвесторым амал иl цІыфым ихахьохэм атефэрэ хэбзэ Іахьыр

хагъэкІы зыхъукІэ тІумэ яз къыхихыныр. Хэбзэгъэуцугъэм къызэригъэнафэрэмкІэ, цІыфым унэе инвестиционнэ счет сомэ миллионым нэсэу къызэlуихын амал иІ. А ахьщэр фондовэ бэдзэршІыпІэм изы лъэныкъо горэм рилъхьан ылъэкІыщт, ащ хэхьэ акциехэр, къэралыгъо ыкІи корпоративнэ облигациехэр, нэмыкІхэри.

Шъугу къэтэгъэкІыжьы, инвестициехэм къэбарэу апылъыр нахь игъэкlотыгъэу зэзыгъаш1э зыш1оигъор Урысыем и Банк ипорталэу «Финансовая культура» зыцІэм хэтэу «Приумножить» https://fincult.info/articles/priumnozhit/ зыпвуеждк мехеічпун , емеахи медоінф къыригьотэщт.

АБРЭДЖ Сэтэнай.

Процент 29-кІэ нахь макІэ хъугъэ

2021-рэ ильэсым пыкlыгьэм къыкlоц! Адыгеим машlом зыкъыщиштагьэу гьогогьу 208-рэ агьэунэфыгь. Ахэм ащыщэу 56-р – зыщыпсэухэрэ чІыпІэхэу щытыгьэх. Мыхэм шьобж зэфэшъхьафхэр зыщатещагьэри, ахэк одагьэхэри нэбгырэ щырыщ. Нэбгырэ 37-рэ къагъэнэжьыгъ.

 БлэкІыгъэ илъэсым мыщ фэдэ уахътэм егъэпшагъэмэ, мыгъэ машіом зыкъызэриштагъэр процент **29-кіэ нахь макіэ хъугъэ**, — къыіуагъ УФ-м ошіэ-дэмышіэ Іофхэмкіэ и Министерствэ АР-м и ГъэІорышІапІэ ипащэ игуадзэу, полковникэу Андрей

МашІом зыкъиштэныр къызыхэкІыхэрэм ащыщ хьакухэр шапхъэхэм адиштэу зэрамыгъэфедэхэрэр, машюм тэрэзэу зэрэдэмызекІохэрэр, нэмыкІхэри.

УФ-м ошіэ-дэмышіэ Іофхэмкіэ и Министерствэ и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм республикэм щыпсэухэрэм щынэгъончъэныр агу къагъэкІыжьзэ, машІом дэзекІонхэу закъыфегъазэ.

Ыпэкіэ зигугъу къыщытшіыгъэ Гъэ на порышаты не порышары не порышары не порышаны не пор здихьын ылъэкlыщт гумэкlыгъохэр къэмыхъунхэм фэшІ пэшІорыгъэшъ Іофтхьабзэхэр ренэу зэхащэх.

УФ-м ошіэ-дэмышіэ Іофхэмкіэ и Министерствэ и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм ипресс-къулыкъу къызэритырэмкІэ, къулыкъушІэхэм анахьэу анаІэ зытрадзэрэр электропроводкэм изытет уигъэрэзэнэу щымытмэ, электрическэ Іэмэ-псымэхэр тэрэзэу амыгъэфедэхэмэ, щынэгьончьэу унэм тутын щешьохэмэ

(Тикорр.).

Адыгэ къэІуакІэхэр

Рашпиль – гъучахъу,пхъахъу Резец – пызыупкІырэ Іэдэ-уад

Резина – хьашьо Резчик – хэзыулкІырэр, хэзыбзыкІырэр

Ремень - шъо кlaпс, бгырыпх,

Ремесленник – Іэшіагьэ зиіэр

Ремесло – ІэшІагь

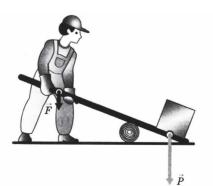
Рессора – бзэ Решетка – гъучі хъагъ

Решето – щыбзэ нэхъу

Рига - къакъырхьам Рогожа – аргуадж Ртуть – чынасыу Рубанок – пхъэпс Рубин – мэрджан Руда – пцІый, гъучІхэкІ Ружье – шхонч Рукоделие – ІэшІагъ

Рукоятка – кІэ

Рупор – мэкъэгъэлъэш Ручка – къопс Рычаг – пхъэщэпс, бэмб Сабля – сэшхо Сажа - пкіэгъуас Саквояж – шъоджуздан Саман - сэман Самострел – ижъырэ щабз Сани - жэ Сапетка – коны

Сарай къакъыр

Хырыхыхьэхэр

Зы цу ыуасэп, бынуасэ еІэты.

(Пкъэужъый). ЗыІу-зыпчъ зыпчъэ закъу.

(Пхъуантэ). ЗэшыпхъуиплІ зэлъэгуІэ, зэлъынэ-

(Къопиплі). КъопиплІ, плІэмый, цІыфмэ афэлажьэ,

лэжьэкloшly. (Кушъэ).

Урыджызэ гьумы мэхъу. (Хъэцыку).

ГущыІэжъхэр

Быдзыщэр хьакъуашъом ракіэрэп. Къошым и ашэрэ къошым ишъуашэрэ цІыф ащымыгьэгугь.

Ны бгъашъорэ хъурышъо джэды-

Ным икІабз, бзым ибзыпхъ. Ным ыкокІ кІалэм икушъ. ШІум ибзыхьаф кіодырэп. Яжьэм шюмыкыр итесэн.

Спортым щыцІэрыІохэр

Гур учъыІыгьэу ешІэрэп

ИкІэлэцІыкІугьом спорт льэпкъыбэ шІогъэшІэгъоныгъэми, футболыр кьахихыгь. Налщык икІэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ спорт еджапləy «Іошъхьэмафэм» («Эльбрусым») зыщигьасэу ригъэжьагъ. Республикэм ифутбол командэ шъхьаІэу «Спартакым» аштагь, ау зы ешlэгъу ныІэп зыхэлэжьагьэр.

2013 — 2019-рэ ильэс зэнэкьокьум «Торпедо» Москва щешlагь. 2015-рэ ильэсым «Терек» Грозный рагъэблэгъагъ, илъэси 4 щешІэнэу зэзэгъыныгьэм кІэтхагь. «Терек» «Куань» Краснодар зыlокlэм, Р. Мырзэр апэрэу клубым щешlагъ.

ЦІэрыІо зыщыхъугъэр

Нарт шъаом иІэпэІэсэныгъэ зэрэхигьахьорэр футбол клубхэм япащэхэм ашІэщтыгь. «Ростов» Ростов-на-Дону щыІэу бэджэндэу Ленинград хэкум икомандэу апэрэ купым хэтым щеші эу ыублагь.

«Тоснэр» апэ итхэм зэра-

Мырзэ Резыуан Москва хэкум ифутбол клубэу «Химки» щешІэ. Къэбэртэе-Бэлькъарым икъалэу Бэхъсан къыщыхъугъ.

щыщым дакloy, Урысыем футболымкІэ и Кубок къыдэхыгьэным чанэу хэлажьэщтыгь.

Апэрэ чіыпіэр зыхьыщтыр язэрэмыгьашіэу ешіэгьум пхъашэу щызэнэкьокьугьэх «Тоснэмрэ» «Уралрэ». Аужырэ такьикьхэм «Тоснэр» нахь дэгьоу ешіагь. Пчъагьэр зэфэдэу щытыгь. Р. Мырзэр ухъумакІохэм аlэкlэкlи, хъагъэм дахэу lэгуаор ридзагъ. «Тоснэм» текІоныгьэр кьыдихыгь, хэгьэгум и Кубок фагьэшьошагь.

Адыгэ быракъыр мэбыбатэ

Мырзэ Резыуан Кубокым фэгьэхьыгьэ кlэух зэlукlэгьум щешіззэ, кьэлапчъэм ізгуаор зэрэдидзагьэм изакьоп кьыхэдгьэщырэр. Хьагьэм Іэгуаор зэрэщычэрэгьурэр зельэгьум, имайкэ ычlэгь чlэльэу адыгэ быракьым исурэт зытешІыхьэгьэ ятІонэрэ майкэр зэрэщыгъыр кьыгьэльэгьуагь. Гушюм хэтэу ешіапіэр кьызэпичьыхьагь.

Ешіэгьур заухым, жьогьо 12-р кьызыхэлыдык/ырэ быракьыр Мырзэ Резыуан стадионым щигьэбыбэтагь.

Адыгэ быракьыр кьыздесхьакІыныр шэнышІу сфэхьугь, къыІуагъ а мафэм Резыуан.

Командэу Кубокыр кьэзыхьыгъэм нэпэепль сурэтыр тырахы зэхьум, Р. Мырзэм адыгэ быракьыр кьызэрищэкіи, нэгушіоу игьусэ ешіакіохэм ахэуцуагь.

Тыдэ ущыІэми, льэпкьэу узыщыщыр бгьэльэп|эныр, ищытхьу піэтыныр спортсменхэм шэныш|у зэрафэхьугъэм Мырзэ Резыуан егьэгушхо.

«Арсенал», «Спартак», «Химки»

Ленинград хэкум икомандэу «Тоснэр» апшьэрэ купым щешІэным фэмыхьазырэу зэбгырат|упщыжьыгь. Р. Мырзэр 2018-рэ ильэсым «Арсенал» щешіагь. Зэіукіэгьу 23-мэ ахэлэжьагь, кьэлапчьэм Іэгуаор гьогогьуи 6 дидзагь. «Арсенал» я 6-рэ чіыпіэр Урысыем кьыщыдихыгь.

2019-рэ ильэсым Р. Мырзэр хэгьэгум иклуб цІэрыІоу «Спартак» Москва рагьэблэгьагь, ешіэгьу 26-мэ ахэлэжьагь.

ХэшыпыкІыгъэ командэр

2018 — 2019-рэ ильэс ешіэгьум Р. Мырзэр Урысыем футболымкІэ ихэшыпыкІыгьэ командэ аштагь. Хэгьэгум икомандэ шъхьајэ хэтэу ешіапіэм кьимыхьагьэми, нарт шъаом ыціэ кьызэрэхагьэщыгьэм, тренер шъхьа эу Станислав Черчесовым гущы э фабэхэр кызэри-Іуагьэхэм тигьэгушІуагь.

анахь дэгьухэм ясатырэ зэрэхэуцуагьэр дунэе кьэбар хьугьэ, Іэкіыб кьэралхэм арыс тильэпкъэгъухэри Р. Мырзэм къыкіэупчіагьэх.

Иныбджэгъу къытфеІуатэ

— Къалэу Бэхьсан сэри сыщыщ, Мырзэ Резыуан синыбджэгьу, — кьытиlуагь Олимпиадэ джэгунхэм дзюдо бэнакіэмкіэ дышьэр кьыщыдэзыхыгъэ Мудрэнэ Бислъан. — Резыуанрэ сэрырэ тызэпэблагъ. Тикьалэ спортсмен ціэрыіуабэ кьызэрэдэк|ыгьэм тытегущы-Ізу уахьтэ кьытэкіумэ, льэпкь шэн-хабзэхэм, тарихьым, культурэм гукіэ зафэтэгьазэ.

2016-рэ ильэсым Олимпиадэ джэгунхэу Рио-де-Жанейро щык охэрэм Мудрэнэ Бислъан дзюдомкіэ апэрэ чіыпіэр кьащыдихыгь. Нарт батырым адыгэ быракьыр пчэгум щигьэбыбэтагь, адыгэ льэпкьым ищытхьу дунэе спортым льагэу щиІэтыгь.

Лъапсэ зимы!э чъыг щы!эп. ЗекІо ежьэрэм ныбджэгьур ары апэу гъусэ ышІырэр. Ягульытэкіэ, янэпльэгъукіэ ахэр зэгурэІох, зэрэльытэх. Мудрэнэ Бисльанрэ Мырзэ Резыуанрэ ягушіуагьо зэдагощы, зыщищыкІагьэм упчіэжьэгьу зэфэхьух.

Лъым хэль хьугьэ шэн-хабзэхэр нарт батырхэм щы эныгъэм щыльагъэк/уатэх, ауж кьикІырэ ныбжьыкІэхэм щысэ афэхъух.

Лъыхъорэм къегъоты

Мырзэ Резыуан «Урал», нэмык командэхэр кьеджагьэх,

Резычан хэгьэгүм иешіэкіо ау «Химки» къыхихыгь. Ауж къинэрэ клубым зэльашІэрэ ешіакіоу Денис Глушаковыри рагьэблэгьагь. «Химки» иешlaкіэ псынкізу зэхьокіыныгьэхэр фэхьугьэх. Р. Мырзэм кьэлапчьэм Іэгуаор бэрэ дидзагь, зэхэщэн Іофыгьохэри ешіапіэм дэгьоу щегьэцакіэх.

ІэпэІэсэныгьэ ин къыгьэльагьозэ, ухьумакіохэм аіэкіэкіыныр, хъагъэм Іэгуаор ридзэныр Р. Мырзэм ыгу рехьы. Псынкізу зэрэгупшысэрэм ишіуагьэкіэ ухъумакіохэр кьызэренэкlых, «бырсыр ахелъхьэ».

Ешіапіэм ліы фэдэу ущызекІоныр, уигульытэкІэ уакьыхэщыныр юф къызэрыкоп. Узыхэт командэм, ешіакіоу кьыбготым яльытыгьэр бэ. Резыуан клуб пчъагъэ зэблихъугьэми, футболым фыщытыкізу фыриізр къеіыхырэп. Шіыкіэшіухэм альыхьузэ, текіоныгьэм фэбэнэныр ипшъэрыльэу ельытэ.

Гур чьыі эу ешіапіэм ихьэрэп. Загьорэ пльыр-стырым хильасэмэ, льэпкь шэн-хэбзэ пытэхэм кьащыуцун ельэкіы.

2020 — 2021-рэ ильэс еш!эгьум паублэжьыгь. «Химки» апшъэрэ купым кьыхэзынымкіэ щынагьо иіэжьэп. Мырзэ Резыуан иешіакіэ хигьэхьонэу, нахьыбэрэ тигьэгушІонэу фэтэІо.

Адыгеир кьэралыгьо гьэпсыкІэ иІэу зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхьурэм спортсменхэм мэхьэнэ ин раты. «Зэнэкъокъухэм тахэлажьэзэ, адыгэ льэпкьым ибыракь дгъэбыбэтэщт, — къытаlуагь Мудрэнэ Бисльанрэ Мырзэ Резыуанрэ. — Мэфэкі зэхахьэхэм тащызэіукіэщт, тигъэхьагьэхэм ахэдгьэхьощт».

Лъэпкъ искусствэр — тибаиныгъ

ЩысэшІум узылъещэ

Нэкіубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЬ Нурбый.

Республикэм льэпкь культурэмкІэ и Гупчэ орэдыю творческэ купхэм яегьэджэн зэхахьэ мэлыльфэгьум и 9-м Мыекъуапэ щызэхищэщт.

Адыгэ Республикэм икъэралыгьо программэу «Культурэм ихэхьоныгъ» зыфиlорэр щыlэныгьэм зэрэщагьэцакіэрэм Іофтхьабзэр кьыпкьырэкіы. Кіэлэціыкіухэм льэпкь орэдхэр хорым кьызэрэщаloxэрэм нахь зегьэушьомбгьугьэным зэхэщакіохэр пыльых.

Творческэ купэу «Звонницэм» щысэ тырахыным фэшІ зэфэхьысыжьхэр ашІыщтых. Адыгэ Республикэм культурэмкіэ изаслуженнэ Іофышіэу, «Звонницэм» ипащэу Дмитрий Горди-

енкэм кьызэриlуагьэу, льэпкъ орэдхэм кІэлэціыкіухэр нахь апыщагьэхэ зэрэхьухэрэм тегъэгушІо.

Ансамблэхэм, хорхэм, зыгъэсапіэхэм іэпы|эгъу афэхъунхэм фэші егьэджэн зэхахьэр зэхащэ. ЦІыфхэм языгъэпсэфыгьо уахьтэ нахьышІоу агъэкіонымкіэ шыкіэшіоу щыіэхэм атегущыІэщтых.

Зэхахьэм ІэпэІасэм иеджапіэ щызэхащэщт, ащ къыщыгущы|эщтых «Звонницэм», «Отрадэм» яІофышІэхэу Я. Корниенкэр, Т. Мединскаяр,

Д. Новиковар, Г. Михайловыр, нэмыкіхэри. Урыс льэпкь орэдхэм кьэюкІэ зэфэшъхьафэу яІэхэр зэфахьысыжьыщтых.

Льэпкь культурэм и Гупчэ ипащэу Бадый Къэпльан зэрильытэрэмкіэ, льэпкь музыкальнэ искусствэр кіэлэціыкіухэм нахь ашіогьэшІэгьон хьугьэ. Фестиваль-зэнэкьокъухэр, егьэджэнхэр зэрэзэхащэхэрэм шІуагъэу кьатырэр льэхьаным щытэльэгъу. Анахьэу къыхэдгьэщырэр льэпкьхэр искусствэм зэрэзэфищэхэрэр ары.

Унагъомрэ пІуныгъэмрэ

АкІэгъухэм щытхъур къахьы

ТІопсэ районым икъуаджэу Псыбэ щыщ АкІэгъу Камиллэ спорт унагьом щапІу. ДзюдомкІэ зэнэкъокъухэм медальхэр къащихьыгъ.

АкІэгъу Камиллэ ышыпхъоу Миленэ илъэс 13 ыныбжь, ышнахьыкІэу Руслъан илъэси 10-м ит

Тренерхэу Руслъан ыкlи Полина Оруджовхэм спорт Унэшхоу «Рониным» ныбжьыкlэхэр щагьасэх.

Урысыем икіэлэціыкіухэм язэнэкьокьоу Новороссийскэ щыкіуагъэм тыжьыныр Акіэгъу Миленэ кьыщыдихыгь. Командэхэм язэіукіэгъухэм джэрзыр кьащихьыгъ.

АкІэгъу Руслъан дунэе зэlукіэгъухэу Калининград щызэхащагъэхэм текІоныгъэр къащыдихыгъ. Къырым щыкІогъэ хэгъэгу турнирым апэрэ чІыпІэр къыщыфагъэшъошагь.

Анапэ, Налщык ащыкlогъэ спорт зэlукlэгъухэм Акlэгъухэм яунагъо щапlурэ кlалэхэр ахэлэжьагъэх, хагъэунэфыкlырэ чlыпlэхэр къыдахыгъэх.

Унагьом физкультурэмрэ спортымрэ мэхьэнэ ин ащыраты. Акlэгьухэм тагьэгушю, — кьытиlуагь тренерэу, спортымкlэ дунэе класс зиlэ мастерэу Полина Оруджовам.

АкІэгъухэу Камиллэ, Миленэ,

Руслъан сыд фэдэ сэнэхьат щыГэныгъэм къыщыхахыщтми, физкультурэмрэ спортымрэ яшьыпкъэу апылъыщтых. Яспорт ухьазырыныгъэ зэрэхагъахьорэм дакГоу, лъэпкъ шэн-хабзэхэр зэрагъашГэх.

Зэш-зэшыпхъухэм щыlэныгъэм икъиныгъохэр къагурэlо. Тренерхэр, кlэлэегъаджэхэр упчlэжьэгъу ашlых. Ямурад чыжьэхэр къадэхъу ашlоигъоу спорт еджапlэм зыщагъасэ, якъуаджэ ищытхъу арагъаlо.

НЫБЭ Анзор. Сурэтхэм арытхэр: **АкІэгъу зэш-зэшыпхъухэр.**

Гандбол

Имурад фэк Го

ЦСКА-3 Москва – «АГУ-Адыиф-2» Мыекъуапэ – 28:35 (12:16). Мэлыльфэгъум и 3-м Москва щызэlукlагъэх.

«Адыиф-2»: къэлэпчъэlутхэр: Пивнева, Скнарь; къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Никулина — 3, Морозова — 1, Логвиненко — 5, Къэбж — 1, Куцевалова — 11, Казиханова — 3, Коваленко — 1, Казанджян — 4, Кожубекова — 6.

Хэгъэгум иапшъэрэ куп хэт гандбол командэхэу я 9 — 18-рэ чІыпІэхэм афэбанэхэрэм «Ады-иф-2-р» ащыщ. Типшъашъэхэм ятренер шъхьа!эу, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Александр Реввэ къызэрэти!уагъэу, клубым еш!эгъу къинхэр къыфэнагъэх нахь мыш!эми, апэ ишъын имурад.

Д. Куцеваловар, З. Къэбжыр, Ю. Скнарь, нэмыкіхэри дэгъоу ешіэх.

ЯтІонэрэ зэІукІэгьур

ЦСКА-3 – «Адыиф-2» – 26:25 (13:15).

«Адыиф-2»: Никулина – 1, Канаджян – 7, Логвиненко – 5, С. Морозова – 4, Коваленко – 3, Куцевалова – 2, Къэбж – 1,

А. Морозова – 1, Казиханова – 1.

Мэлыпъфэгъум и 6 — 7-м «Ады-иф-2-р» «Звезда — УОР-м» и 9 — 10-м «Луч-2-м» адешІэщт. Зэіукіэгъухэр Звенигород, Москва ащыкіощтых.

ЧІыпІэхэр

1. «АГУ-Адыиф-2» – 37

2. «Ставрополье» – 29

3. «Ростов-Дон» – 27

4. «Динамо» – 3» – 26 5. «Олимп» – 25

6. «Звезды-УОР» – 24

7. «Кубань-3» – 21 8. ПСКА-2» – 19

8. ЦСКА-2» — 19 9. «Луч-2» — 19

10. «СШ N 13 «Алиса» — 17.

Бокс

Нахьыбэрэ щызэхащэщт

Къыблэм боксымкІэ изэнэкъокъу АР-м испорт Унэшхоу «Ошъутенэм» гъэтхапэм и 29-м – мэлылъфэгъум и 2-м щыкІуагъ.

Илъэс 17 – 18 ыкІи илъэс 13 – 14 зыныбжь кІалэхэр бокс зэдешІагьэх. Адыгэ Республикэм ихэшыпыкІыгъэ командэ нэбгырэ 25-рэ хэтыгъ. ЯІэпэІэсэныгъэ анахь дэгъоу зыгъэфедагъэхэм медальхэр къыдахыгъэх.

Илъэс 17 — 18 зыныбжьхэм якуп дышъэр батыритlумэ къыщыдахыгъ. Тхьакlущынэ Руслъан, кг 60, Мушег Баяндурян, кг 49-рэ; апэрэ чlыпlэхэр къызэрахьыгъэхэм дакloy, кlyачlэмрэ сэнаущыгъэу ахэлъымрэ дэгъоу къагъэлъэгъуагъэх.

Валентин Гапошиным, кг 60, джэрзыр къыхьыгъ.

Илъэс 13 – 14 зыныбжьхэм

язэнэкьокъу хэлэжьагьэр нахьыб. Яціыкіугьом боксыр ашіогьэшіэгьон, текіоныгьэу къыдахырэм егьэгушхох. Сергей Кравчук, кг 90-рэ, дышъэр къыдихыгь. Никита Жмячкиным, кг 80, апэрэчіыпіэр къыдихи, иіэпэіэсэныгьэ зэрэхигьахъорэр къыушыхьатыжьыгь.

Ухьазырыныгьэу кьыгьэльэгьуагьэмкіэ Сергей Кравчук зэхэщакіохэм къыхагьэщыгь, Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу Къумпіыл Мурат ихэушъхьафыкіыгьэ шіухьафтын къыфагьэшьошагь.

Пщыпый Аскэр, кг 42-рэ, тыжьыныр къыдихыгъ. Бэшкэкьо Сэлымэ, кг 40, тыжьыныр къыфагъэшъошагъ. Мыекъуапэ испорт еджапізу N 1-м, пащэр Кочнева (Ліыбзыу) Сусан, зыщызыгъасэхэрэр зэнэкъокъум чанэу хэлэжьагъэх, тиныбжьыкіэхэм щысэшіу афэхьугъэх.

Апэрэ чіыпіэхэр къыдэзыхыгьэ-

хэр Урысыем боксымкіэ икіэух зэіукіэгъухэу мэкъуогъу мазэм Санкт-Петербург щыкіощтхэм ахэлэжьэщтых.

Къыблэм ишъолъыри 8-мэ яныбжьыкlэхэр бокс зызэдешlэхэм, Краснодар краим къикlыгьэхэр медалэу къыхьыгьэхэм-кlэ лъэшэу къахэщыгьэх. Ростов, Волгоград хэкухэм якlалэхэри медалыбэ къэзыхьыгьэхэм ащыщых.

Зэфэхьысыжьхэр

- Зэнэкъокъур гъэшlэгъонэу кlуагъэ, - къытиlуагъ Урысыем, Адыгеим язаслуженнэ тренерэу, Адыгэ Республкэм и Парламент идепутатэу, медалэу «Адыгеим и Щытхъузехьэр» къызыфагъэшъошагъэу Владимир Овчинниковым. - Шъолъырхэм яныбжьыкlэхэм боксыр агу рехьы,

яlэпэlэсэныгъэ зэрэхагъэхьощтым пыльых. Адыгеим ибокс зеушъомбгъу. Республикэм ихэшыпыкlыгъэ командэ районхэм якlэлэеджакlохэр хэтых. Къоджэ спортым зыкъызэриlэтырэр ащ къегъэльагъо. Урысыем боксымкlэ и Федера-

урысыем ооксымкіэ и Федерацие и Генеральнэ секретарэу Кирилл Щекутьевыр Мыекъуапэ зэнэкъокъур зэрэщык Іуагъэм епльыгь. Зэхэщэн Іофхэр дэгьоу агъэцэк Іагъэхэу ыльытагь. 2023-рэ ильэсым Урысыем иныбжык Іэхэм боксымкіэ язэнэкъокъу Адыгэ Республикэм щызэхащэ зэрэш Іогьор къы Іуагъ. Адыгэ Республикэм испорт псэуалъэхэр ядэгъугъэк Іэ Урысыем къы щыхагъэщыхэрэм ащы щых.

Зэнэкъокъум икъызајухын фэгъэхьыгъэ зэхахьэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическа ансамблэу «Налмэсыр» къыщышъуагъ. Лъэпкъ искусствэ дахэ къызэригъэлъэгъуагъэм фэші спортсменхр, зэхэщакіохэр афэрэзагъэх.

Нэкіубгьор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзы- гъэкІырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, экІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэтъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыГэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

197. **Телефонхэр:** приемнэр:

52-16-79,
Редакцием авторхэм къаІихырэр А4-кІэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкІэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сагырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цІыкІунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием

зэкІегъэкІожьых. E-mail: adygvoice@ mail.ru

Зыщаушыхыатыгыр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІоры-

чіыпіэ гьэіорышіапі, зэраушыхьатыгьэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр ОАО-у

«Полиграф-ЮГ», 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4314 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 639

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхьаІэм игуадзэр МэщлІэкъо С. А.

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

> ЖакІэмыкъо А. З.